

Protocol hoogbegaafde en hoogintelligente kinderen
Aloysiusschool Amersfoort
Datum: 4-3-2010
Status: definitief voor schooljaar 2009-2010

Inhoud protocol.

1. Inleiding
2. Doelstelling
3. Doelgroepen
4. Uitgangspunten en randvoorwaarden
5. Signalering
6. Stappenplan m.b.t. compacten en verrijken
7. Evaluatie
8. Bijlagen

1. Inleiding

Uitgangspunt bij ons onderwijs is het streven om de mogelijkheden van elk kind zoveel mogelijk te benutten en zover mogelijk te ontwikkelen. De leerling krijgt passende leerstof aangeboden, voor zover mogelijk in onze schoolorganisatie en financiële middelen. Doelstelling hierbij is dat het kind zich harmonisch ontwikkelt wat betreft verstandelijke, emotionele, sociale, lichamelijke en creatieve ontwikkeling. De leerling krijgt zo mogelijk passende leerstof aangeboden en indien mogelijk worden de nodige onderwijs leersituaties gecreëerd.

Voor kinderen met leerproblemen bestaan er specifieke “zorg” voorzieningen.

Er is op onze school ook een groep “meer dan gemiddeld begaafde leerlingen”. Deze leerlingen zijn ook “zorgkinderen”. Bekende problemen bij onvoldoende erkenning en aanpak van deze kinderen kunnen zijn: onaangepast gedrag, demotivatie, slechte werkhouding en verlies van eigenwaarde.

De school onderkent dit probleem en wil met de implementatie van dit protocol er naar streven, dat er voor deze groep kinderen adequate voorzieningen zijn.

2. Doelstelling

Dit protocol is een praktische leidraad voor leerkrachten en ouders.

Doel is om voor de groep “meer dan gemiddeld begaafde leerlingen” extra maatregelen te treffen zodat zij hun in potentie aanwezige vaardigheden in voldoende mate kunnen ontwikkelen in zover de schoolorganisatie en de financiële middelen dit toelaten.

3. Doelgroepen**3.1 Hoogbegaafde kinderen**

Dit zijn door een psychologisch onderzoek gediagnosticeerde kinderen met leereigenschappen die horen bij een hoog IQ (> 130) zoals : snel van begrip, hoog leertempo, goed geheugen, brede algemene interesse en een brede algemene kennis, probleemoplossend vermogen, toepassen van verworven kennis, analytisch vermogen, combinatie van persoonskenmerken zoals motivatie, creativiteit, hoge mate van autonomie, zelfvertrouwen, positief zelfbeeld, vermogen tot reflectie en sociaal competent.

3.2 (Partieel) Hoogintelligente kinderen (2 soorten)

a. Dit zijn door een psychologisch onderzoek gediagnosticeerde kinderen met leereigenschappen die horen bij een hoog IQ (>130) zoals : snel van begrip, hoog leertempo, goed geheugen, brede algemene interesse en een brede algemene kennis, probleemoplossend vermogen, toepassen van verworven kennis, analytisch vermogen en soms met relatief zwakke persoonskenmerken.

b. Dit zijn leerlingen die door leerkracht(en) worden opgemerkt vanwege uitstekende prestaties tijdens toetsen en door leerkracht(en) worden beschouwd als zeer intelligente kinderen.

3.3 Onderpresteerders: om te ontdekken of een kind een onderpresteerder is, zijn observatie formulieren bij de internbegeleiders verkrijgbaar.

4. Uitgangspunten en randvoorwaarden

4.1 Uitgangspunten

Voor de begeleiding van de groep hoogbegaafden/hoogintelligente kinderen streeft de school het volgende na:

- * Wij streven niet naar een Plusklas. Wij proberen binnen de klassensituatie een klimaat te scheppen waar hoogbegaafde/hoogintelligente kinderen net als de andere kinderen voldoende uitdaging vinden om op een zinvolle manier te leren.
- * Zo vroeg mogelijk signaleren. Bij voorkeur bij de intake van het kind wordt gevraagd of er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong: zie punt 5 "signaleren"
- * Gepaste maatregelen nemen zoals compacten, verrijken en verbreden.
- * Indien wenselijk kan men ook besluiten te versnellen, d.w.z. een groep of leerstof overslaan. Dit passen we slechts incidenteel toe. Alleen als de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind hier vermoedelijk gebaat is. Dit wordt dan voorgelegd aan het hele team.
- * Planmatig werken: handelingsplannen inzetten
- * Duidelijkheid bieden naar ouders door o.a. het handelingsplan te bespreken.
- * De verwerking van de handelingsplannen, zoveel mogelijk binnen de groep laten plaatsvinden.
- * Tijdens de KIJK (leerlingvolgsysteem groep 1 t/m 4) en tijdens de besprekingen van methode gebonden toetsen en Cito toetsen groep 3 t/m 8 wordt de doelgroep besproken en gevolgd.
- * De interne begeleiders dragen zorg voor de benodigde continuïteit en uniformiteit door het monitoren van afspraken en het bijhouden van het dossier. De doorgaande lijn wordt zo gewaarborgd.
- * Aan de extra taken van het kind worden eisen gesteld en ze worden beoordeeld. Leerlingen leren ook om onderwerpen aan te pakken die ze niet leuk vinden.
- * In het rapport / schoolverslag worden extra taken gewaardeerd zodat het kind beseft dat zijn inspanningen een zichtbaar resultaat hebben, net zoals de andere vakken.
- * Er is een materialenlijst voor hoogbegaafden/ hoogintelligente kinderen.
- * Valkuilen:
  - ✚ Hoogintelligente kinderen zijn vaak gericht op de intellectuele ontwikkeling en niet op de emotionele. Alle emotionele gebeurtenissen worden op een intellectuele manier benaderd. Ze zijn wel sociaal vaardig, maar dan op het intellectuele sociale gedrag.

- + Hoogintelligente kinderen hebben een scherp waarnemingsvermogen, maar dit gaat ten koste van hun eigen spontaniteit.
- + Hoogintelligente kinderen zijn vaak gevoelig. Ruzies, confrontaties en emotionele uitbarstingen worden als falen gezien. (door de omgeving ?)
- + Hoogintelligente kinderen kunnen zich prima zelf vermaken, maar worden dan als einzelgänger beschouwd.
- + Hoogintelligente kinderen kunnen er voor kiezen zich naar beneden aan te passen om niet op te vallen en zo van zichzelf vervreemden.

4.2 Randvoorwaarden

Voor wat betreft de randvoorwaarden geldt dat de middelen van de school eindig zijn zoals:

- * Personele begeleidingen (leerkrachten, interne begeleiding, ondersteuning van Eduniek.) dienst)
- * Leermiddelen
- * Financiën, ook voor deze leerlingen zal een budget moeten zijn.
- * In principe test de school geen kinderen om te kijken of ze hoogbegaafd of hoogintelligent zijn. Alleen wanneer er gedragsproblemen zijn, die mogelijk door partiële hoogintelligentie kunnen voorkomen kan via het Zorgteam besloten worden het kind te testen.

5. Signaleren

Groep 1 en 2

* Bij het begin van de schoolloopbaan vullen de ouders een algemene vragenlijst in. * Als uit de algemene vragenlijst blijkt dat er sprake kan zijn van een ontwikkelingsvoorsprong, voert de leerkracht in de eerste maand een gesprek met de ouders aan de hand van formulier A.2.1 en A.2.2. Dit gesprek moet al zo vroeg mogelijk plaats vinden om aanpassingsgedrag te voorkomen.

* In oktober/november vult de 1\2 leerkracht de observatielijst van KIJK in. Daarna zo nodig A.3.1 en A.3.2. De gegevens worden besproken met de intern begeleider. Indien nodig wordt er een Intelligentie onderzoek gestart. (bij eventuele gedragsproblemen. Zie 4.2)

Groep 3 t/m 7

* In oktober/november vullen de leerkrachten van groep 3 en 4 de observatielijsten van KIJK in. In alle groepen wordt gekeken naar de prestaties van kinderen, bij de methodegebonden toetsen. Bij kinderen over wie gedacht wordt aan mogelijke hoogbegaafdheid en / of onderpresteren, wordt door de leerkracht doorgetoetst op een hoger niveau en de SiBel (Observatielijst voor Signalering en Identificatie van begaafde leerlingen) ingevuld.

Toelichting:

Voor groep 3 t/m 7 worden dan ingevuld:

- * de leerling-vragenlijst: formulier 8.3.2.
- * het toets gegevensformulier 8.3.3.
- * gegevens uit het scoreformulier (ontwikkeld door de bovenbouw in 2006) sociaal-emotionele ontwikkeling of formulier 8.3.4.
- * overwogen wordt of er aanvullend onderzoek nodig is op:
  - cognitief gebied, intelligentie onderzoek (extern)
  - didactisch gebied: leerstofoetsen (intern)

6. Stappenplan

Stap 1: Bepalen didactisch niveau:

Je kunt hiervoor CITO toetsen inzetten bv.

- * CITO voor groep 1 en 2 ordenen, taal en ruimte en tijd.
- * CITO taalschaal 1-2 (toetst taalbeschouwing moet worden aangeschaft)
- * CITO toetsen groep 3 t/m 8

Je toetst door totdat het kind geen niveau A meer haalt.

Stap 2: Handelingsplan opstellen door de intern begeleider en leerkracht

Format: zie SKOOL – team – leerlingenzorg - formulieren

In het handelingsplan wordt aangegeven of/hoe/waar we gaan compacten en/of verrijken.

eerste leerlijn:

Doelgroep: goede leerlingen/ intelligente leerlingen

- * weglaten herhalingsstof
- * Beperken oefenstof tot 50%

tweede leerlijn :

Doelgroep : Hoogintelligente kinderen / hoogbegaafde kinderen

- * Vooraf toetsen binnen de toetsmomenten van de klas (om na te gaan of de stof beheerst wordt.)

Minimumpakket reguliere leerstof altijd aanbieden: (= compacten)

- * Introductie van nieuwe elementen
- * Opdrachten met een probleemoplossend karakter
- * groepsgerichte activiteiten
- * Methodetoetsen
- * Uitdagende verrijkingsstof uit de methode

Stap 3 : Keuze verrijkingsstof

- * Leermaterialen speciaal ontwikkeld voor begaafde leerlingen die op voorraad zijn:

Vooruit

Kien

Taalmeesters

Taalmakers

Denkwerk effectief lezen

Taal Slagwerk B1 en B2

Blokboek taal voor de groepen 3,4,5,

Blokboek Rekenen A Redactiesommen

Plusboeken Wereld in Getallen voor groep 3 en 4

Materialenlijst (zie bijlage)

Aandachtspunten m.b.t. verrijking:

- * Je gebruikt hiervoor het handelingsplan hoogbegaafdheid, zie bijlage map
- * We richten ons in eerste instantie op rekenen, lezen en taal.

* De verrijkingsstof is niet vrijblijvend. Het moet worden nagekeken, het kind moet feedback krijgen, het werk, de resultaten moeten beoordeeld worden en het moet in het rapport / schoolverslag worden opgenomen.

Je mag pedagogisch gezien ook eisen stellen.

* Je kijkt per kind wat het didactisch niveau is. (zie toetsuitslagen methodetoetsen en/of Cito) Hier op aan sluiten. Let op dat je niet versneld.

Schroom ook niet om het handelingsplan bij te stellen en toch te kiezen voor oefenstof op groepsniveau of didactisch niveau.

Evaluatie van het handelingsplan is daarom belangrijk. Minimaal 2x per jaar.

Aandachtspunten m.b.t. evalueren van het handelingsplan :

- Zijn er knelpunten of problemen opgetreden?
- is compacten als voldoende oefenstof gebleken?
- Biedt de verrijkingsstof voldoende uitdaging?
- Hoe is de reactie van de leerling?
- Zijn de doelstellingen gehaald?
- Zijn er tussentijdse aanpassingen nodig in het plan?
- * Tip : dagboek voor de kinderen. Ze kunnen ook zelf de oefenstof evalueren.

Stap 4 : (overweging) Vervroegde doorstroming in overleg met ouders en team. Allen in gevallen als beschreven in 4.1

Primaire criteria :

- * Hoge intellectuele capaciteiten.
- * Didactische voorsprong > 6 maanden.
- * Didactische voorsprong op meerdere leerstofgebieden.
- * Sociaal-emotioneel minimaal leeftijdsadequaat.

Secundaire criteria :

- * Geboortemaand
- * Eerdere vervoegde doorstroming
- * Houding leerling
- * Houding ouders

Schoolgebonden criteria :

- * Voldoende begeleidingsmogelijkheden en nazorg.
- * Juiste pedagogische klimaat in de nieuwe groep.
- * Er zijn geen andere opties meer.

7. Evaluatie protocol

Dit protocol wordt elk jaar geëvalueerd op doeltreffendheid en haalbaarheid. In het schooljaar 2009-2010 wordt het gebruikt als werkdocument. Belanghebbenden kunnen hun commentaar op het protocol bij intern begeleiders indienen. Na de evaluatie en herziening van het protocol stelt de directie het protocol vast.

8. Extern onderwijs

Hoogbegaafde kinderen kunnen (na toestemming van de directie) in groep 8 **Masterclass8** volgen op het Corderius College. De kosten (€ 150,-) komen voor rekening van de ouders. Hetzelfde geldt voor de Plusklas op de School op de Berg. Hier kunnen leerlingen pluslessen volgen na toestemming van de directie. Zie hiervoor: www.schoolopdeberg.nl/plusklas.php 1

9. Bijlagen:

- CD Sibel met formulieren en handelingsplannen (voorlopig verkrijgbaar bij de intern begeleiders later op intranet)
- Lijst met materialen www.infohoogbegaafd.nl/hbpo/leermiddelen
- Lijst met materialen op intranet bij team - hoogbegaafdheid